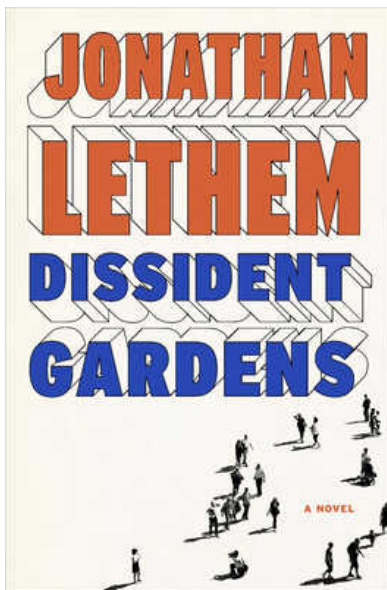

Weemoed en bevrijdende ironie vervolmaken portret van links Amerika

Jonathan Lethem: Dissident Gardens

HANS BOUMAN

Jonathan Lethem: Dissident Gardens

Doubleday/Jonathan Cape, import Van Ditmar; 366 pagina's; ca. € 22,99.

In april verschijnt bij Meulenhoff de Nederlandse vertaling: De dissidenten. Jonathan Lethem

Met inventieve en wervelend geschreven romans als *Motherless Brooklyn*, *The Fortress of Solitude* en - in iets mindere mate - *The Chronic Men* dwong Jonathan Lethem de afgelopen vijftien jaar een solide plaats af in de eredisie van de Amerikaanse letteren. Zijn nieuwste boek, *Dissident Gardens*, is een voorlopige kroon op zijn oeuvre.

Het hart van de roman wordt gevormd door het formidabele personage Rose Zimmer, tweede

generatie Joodse immigrante uit Lübeck. We maken kennis met haar op een herfstavond in 1955, als ze thuis in Sunnyside Gardens in het New Yorkse Queens bezoek heeft van partijgenoten, onder wie een voormalige minnaar. Rose is een fervent en kleurrijk communiste. Hoewel haar inzet en overtuiging niet ter discussie staan, komen de kameraden haar ter verantwoording roepen. Sinds enige tijd heeft ze een relatie met een getrouwde zwarte politieman, iets dat in de nieuwspraak van haar rode geestverwanten als 'te grote geestdrift aangaande negerrechtsgelijkheid' wordt omschreven. Of, zoals Rose het zelf formuleert: 'Quit fucking black cops or get booted from the Communist Party'.

Maar niemand vertelt Rose wat ze wel of niet moet doen en het gezelschap wordt de deur gewezen. Nog diezelfde avond toont Rose een andere kant van haar exuberante persoonlijkheid, als ze haar 17-jarige dochter Miriam in bed betrapt met een jongeman. In een bijna onverdraaglijke scène duwt ze zowel haar eigen hoofd als dat van haar dochter in de gasoven.

Dissident Gardens vertelt via een reeks voortdurend in de tijd heen en weer springende vertellingen het verhaal van drie generaties van de familie Zimmer, en via hen van links Amerika.

Rose is een klassieke gestaalde communiste. Als ze uit de partij wordt gestoten en een jaar later Chroesjtsjov de misdaden van Stalin onthult, wordt het fundament onder haar zekerheden weggeslagen, en komt daar verbittering over de teloorgang van het Amerikaanse idealisme voor in de plaats.

Dochter Miriam ontwikkelt zich, als het hippiedom opkomt, tot een heel

andere type linksdenkende. Ze trekt van Queens naar Greenwich Village en trouwt met een Ierse folkzanger, Tommy Grogan, die conceptalbums vol zingt over de daklozen van de Bowery. Later trekken beiden, geïnspireerd door de sandinisten, naar Nicaragua. De zorg voor hun zoon, Sergius, laten ze over aan een hippie-achtige Quaker-kostschool.

Rose heeft, de jaren daarvoor, de zorg op zich genomen voor de zoon van de zwarte politieman, Cicero. Het zal de jongeman er niet van weerhouden zich te ontwikkelen tot een - weliswaar intellectueel begaafd - cynicus.

Dissident Gardens is een portrettering van de teloorgang van het Amerikaanse linkse idealisme, dat nooit is uitgegroeid tot de brede volksbeweging die de generatie van Rose voor ogen stond. Op verhaalniveau wil de bittere waarheid dat Rose haar dochter en pleegzoon meer van zich vervreemdt naarmate ze hen feller wijst op de noodzaak zichzelf van het bourgeoisie-systeem te bevrijden en autonoom te denken.

Lethems boek is rijk aan verwijzingen en spiegelingen die sterk bijdragen aan de hechtheid van de structuur van wat schijnbaar een reeks vrij losse verhaaldraden is. Elegische elementen gaan hand in hand met bevrijdende ironie, bijvoorbeeld als de auteur de oude, dementerende Rose gelukkig laat dromen van haar vermeende relatie met Archie Bunker. Want was deze onweerstaanbare, reactionaire kleinburger niet precies het type waarop Rose en haar kameraden ooit vergeefs hun idealisme richtten?